

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

500 gram kött och en flygbiljett, tack

En studie kring individens konsumtion av kött
och flygresor

Natalie Lindkvist

Akademien för hälsa, vård och välfärd
Sociologi
Kandidatuppsats i Sociologi
Grundnivå
15 högskolepoäng
Samhällsvetenskapliga programmet

*Handledare: Daniel Lindberg
Examinator: Kitty Lassinantti*

Förord

Jag skulle vilja rikta ett stort tack till min handledare Daniel Lindberg som har gjort sig välförtjänt av rollen som handledare. Den vägledning, uppmuntran och engagemang som han har uppvisat, har bidragit till att mitt stora intresse för miljö finns avspeglad i denna studie.

Abstract

The Swedish government makes yearly monitoring of environmental goals and recent reports show that individuals have a great impact on the greenhouse effect due to their consumption of air travel and meat. On account of these climate changes this study intends to investigate and understand the consumer behavior of these individuals. Therefore qualitative interviews were used to map differences and similarities between individuals in different generations. The study shows that the main cause that affects the individual's consumer behavior is through the individual's upbringing but also for other reasons. There are visible similarities and differences between different generations, which was an expected outcome. Furthermore they express a high degree of awareness about climate change and also a willingness to change their actions. Their willingness is however limited and they are not fully ready to leave their old consumer patterns. The reasons described are fear of limited freedom. Measures that aim to limit climate change are in some cases in conflict with individual's traditions and their childhood memories.

Keywords: Consumer society, food, meat, meat consumption, climate change, consumption behavior, sustainable, awareness

Sammanfattning

Sveriges regering gör årliga uppföljningar av Sveriges miljömål och de senaste rapporterna visar att individen orsakar höga växthusgasutsläpp genom sin konsumtion av kött och flygresor. På grund av de klimatförändringar som uppstår ämnar denne studie att undersöka och bilda en förståelse över individens konsumtionsbeteende gällande kött och flygresor. För att erhålla förståelse har denna studie utförts genom kvalitativa intervjuer med personer som är födda i olika generationer. Detta för att se om det förekommer skillnader och likheter mellan generationers konsumtionsbeteende. Resultatet visar att den främsta orsaken som påverkar individens konsumtionsbeteende är genom individens uppfostran men också av andra orsaker. Det förekommer synliga likheter och skillnader mellan generationerna, vilket var förväntat. Ytterligare framkommer en hög grad av medvetenhet kring klimatförändringar från individerna och även en vilja att förändra sitt konsumtionsbeteende. Dock har individens vilja sina gränser och är inte till fullo beredd att lämna sitt konsumtionsbeteende bakom sig. De anledningar som individen redogör är rädslan för att sin egen frihet ska begränsas. Åtgärder som har som syfte att begränsa klimatpåverkan kan komma att motarbetas av individernas traditioner och minnen från uppväxten.

Nyckelord: Konsumtionssamhälle, mat, kött, köttkonsumtion, klimatförändringar, konsumtionsbeteende, hållbart, medvetenhet

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Avgränsningar	3
1.5 Disposition.....	3
2 Tidigare forskning	4
2.1 Köttkonsumtion	4
2.2 Flygresor.....	5
2.3 Sammanfattning av tidigare forskning	8
3 Teoretisk referensram.....	9
3.1 Konsumtionsliv	9
3.2 Risksamhället	11
3.3 Modernitet och självidentitet.....	12
4 Metod	13
4.1 Hermeneutik	13
4.2 Urval.....	14
4.3 Databeskrivning och transkribering.....	14
4.4 Etiskt ställningstagande	15
4.5 Reliabilitet och Validitet.....	15
4.6 Metodkritik.....	16
5 Analys och resultat	17
5.1 Bakgrund	17
5.2 Konsumtion av kött	18
5.3 Konsumtion av flygresor	19
5.4 Miljö	20
5.5 Framtid	22
6 Slutsatser och diskussion.....	24
6.1 Vilka faktorer påverkar individens konsumtionsbeteende angående kött och flygresor?	24
6.2 Likheter och skillnader mellan generationerna	25
6.3 Individens medvetenhet kring klimatförändringar	25
6.4 Avslutande ord och förslag till vidare forskning	26
8 Litteraturlista	28
Bilaga 1	30

1 Inledning

Global uppvärmning som är följden av den förhöjda halten av växthusgaser i atmosfären, ger upphov till att jordens medeltemperatur ökar. Att växthusgaser har drivit på klimatförändringar har observerats allt tydligare under de senaste 30 till 50 åren. Den påtagligaste ökningen skedde i samband med industrialismens upptakt, sedan dess har mängden koldioxid i atmosfären ökat och följderna med detta (Världsnaturfonden, 2015).

Detta påverkar existensen för en tredjedel av alla växt-och djurarter i världen. De arter som är mest känsliga för klimatförändringar är de arter som redan är hotade, som ömtåliga ekosystem och områden som lider av avskogning och föroreningar. År 2030 förespår Världsnaturfonden att havsisen kan vara så gott som borta. När havsisarna smälter blir isbjörnen akut hotad, därför att den är helt beroende av is för jakt och för att kunna förflytta sig. På grund av att glaciärer och havsistäckets smälter, så frigörs växthusgasen metan som barlägger mark och oceaner. Vilket innebär att dessa ytor blir mörkare och inte kan reflektera tillräckligt med solstrålning. Detta medför att uppvärmningen förstärks (Världsnaturfonden, 2015). Ytterligare en konsekvens av den smältande isen är översvämning och brist på dricksvatten. Dessa konsekvenser kommer drabba miljontals människor i kustområden. En torka som har kopplats ihop med klimatförändringar härjade tidigare i hela Afrika och förde med sig flera svältkatastrofer. Sommaren år 2003 svepte en värmebölja över Europa och krävde nästan 40 000 människoliv (Världsnaturfonden, 2014 s.19).

Nästantill alla forskare är eniga om att den accelererande klimatförändringar som pågår, är till stor del påverkad av människan. Förbränning av fossila bränslen, jordbruk och skogsskövling ger upphov till dessa utsläpp av växthusgaser. Vi står inför en katastrof men hur stor, snabbt och hur hårt den kommer att slå är vi ovetandes om (Världsnaturfonden, 2015).

I Sverige har vi ett generationsmål som innebär att till efterkommande generation ska Sverige efterlämna ett samhälle där de största miljöproblemen är lösta. Likväl även begränsa upphovet till miljö-och hälsoproblem utanför de nationella gränserna. Det övergripande generationsmålet är långt ifrån att förverkligas, detta gäller även majoriteten av de 16 miljömål som regeringen har fastställt. De svenska miljömålen kan ifrågasättas av den orsaken att de hamnar i konflikt med varandra. Miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* vill som åtgärd minska vår köttproduktion. Vilket leder till att detta miljömål hamnar i oenighet med miljömålen *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Ett rikt odlingslandskap*. Av den orsaken att det krävs betande djur som utgör den biologiska mångfalden som ska bevaras. Dock ska dessa miljömål samtidigt gynna betesmarker och odlingslandskap (Jordbruksverket, 2013, s.1-2).

Regeringen genomför varje år uppföljning och bedömningar beträffande möjligheten att uppfylla de 16 miljömålen. Till idag har Sverige ännu inte uppfyllt något av miljömålen till fullo (Regeringen, Miljömål 2015). Att överlämna ett samhälle där de största miljöproblemen är lösta, är inte genomförbart med det rådande konsumtionssamhället.

Naturvårdsverket är den förvaltningsmyndighet inom miljöområdet som arbetar aktivt med att uppfylla en del av miljömålen. De publicerade 2015 sin rapport Hållbara konsumtionsmönster, som utgör del ett av tre underlagsrapporter som ska fördjupa sig i de

svenska miljömålsarbetet. Rapporten Hållbara konsumtionsmönster analyserar Sveriges befolknings konsumtion av mat, flygresor och den fullständiga konsumtionens klimatpåverkan som äger rum från 2015 till och med 2050 (Naturvårdsverket 2015, s.1-5, 14).

Rapporten visar att Sverige har gradvis ökat sitt utsläpp av växthusgas med 17 % mellan 1993-2011. Denna ökning är till följd av den kraftigt ökade konsumtionen av mat och flygresor. Matproduktion som ger växthusgasutsläpp härstammar från odling och djurhållning, som kommer i huvudsak från kött-och mjölkproduktion. De växthusgasutsläpp som kommer från mat består av 75 % av metanutsläpp (Naturvårdsverket 2015, s.5-14).

Av denna höga matproduktion blir människan ogynnsamt påverkad av det höga intaget av kött. Forskning visar att för höga mängder av rött kött kan orsaka cancer och hjärt-och kärlsjukdomar. Cancerfonden (2014) rekommenderar att man ska minska intaget av rött kött i form av nöt, fläsk, lamm och vilt.

Från individens flygresor släpps stora halter av koldioxidutsläpp ut, utifrån förbränning av fossila bränslen. Dessa koldioxidutsläpp har fördubblats under de senaste 20 åren och de prognoser som har gjorts tyder på att denna trend inte kommer att stagnera, redogör Naturvårdsverket (2015, s.14).

1.1 Problemformulering

Naturvårdsverket och andra statliga verk publicerar rapporter kontinuerligt om individens utsläpp av växthusgaser som leder till klimatpåverkningar. De analyserar individens konsumtion och dess påverkan på klimatet, utifrån den höga köttkonsumtionen och de frekventa flygresor som genomförs. Detta har medfört att samhällsdebatten om klimatförändringar ständigt diskuteras. Vilket påvisar att individen i form av konsument spelar en avgörande roll för hur vår framtid kommer se ut.

Därmed är inte individens konsumtionsbeteende hållbart av den anledningen att den medför en negativ påverkan på miljön. Åtgärder måste tillgripas för att förhindra att människan förstör miljön för kommande generationer (Naturvårdsverket, 2015).

Denna problemformulering kan liknas med Ulrich Becks teori om risksamhället. Teorin fokuserar ingående på den modernisering och globalisering som samtidigt står inför och som medför risker i samhället. Individens konsumtion ger upphov till utsläpp av höga halter av växthusgaser som påverkar till att jordens medeltemperatur ökar i för snabb takt. Detta medför risker som människan inte kan förutse av den orsaken att detta har inte inträffat innan.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att utifrån kvalitativ tillvägagångssätt och med bidrag av Baumans teori om konsumtionsliv, bilda en förståelse över individens konsumtionsbeteende rörande kött och flygresor. Av den orsaken att individens konsumtion ger upphov till negativa effekter på miljön, så som klimatförändringar. Ytterligare ämnar studien undersöka om den generation som individen tillhör, har påverkat dennes konsumtionsbeteende. Om det förekommer likheter och skillnader mellan generationerna och om dessa har blivit påverkade av deras ålder.

Vidare syftar studien till att undersöka individens medvetenhet till klimatförändringar och hur de förhåller sig till dem.

1.3 Frågeställningar

1. Vilka faktorer är det som orsakar att individen konsumerar kött och flygresor i den utsträckning som de gör?
2. Vilka likheter och skillnader förekommer kring individens konsumtionsbeteende utifrån den generation de tillhör?
3. Hur medveten är individen om de klimatförändringar som uppstår till följd av dennes konsumtion?

1.4 Avgränsningar

Den privata konsumtionen innefattar mat, resor, boende och shopping, enligt Naturvårdsverket (2015). Mat och flygresor representerar 25 % respektive 30 % av hushållens totala utsläpp av växthusgaser. Därmed har en avgränsning gjorts angående att undersöka och diskutera konsumtionspåverkan utifrån dessa. Med fokus på kött och flygresor som bedöms vara de faktorer som orsakar den största andelen av växthusutsläpp.

1.5 Disposition

Denna studie är indelad i sex avsnitt. I första avsnittet ges en inledning i form av bakgrund till problemet, med syfte att skapa en överblick kring ämnet. Likväl presenteras syfte och frågeställningar i denna del. I tidigare forskning presenteras tidigare studier beträffande köttkonsumtion och konsumtion av flygresor samt de klimatförändringar som uppstår till följd av dessa. I teoriavsnittet presenteras teorier med fokus på Bauman och Beck, som förklarar individens konsumtionsbeteende och de risker som samhället till följd av detta ställs inför. I metodkapitlet presenteras och diskuteras studiens metodval samt urval, datainsamling med transkribering, med mera. Vidare följer analys och resultatavsnittet som redovisar svaren från intervjuerna i form av citat, som sedan blir kopplade till teorierna och den tidigare forskningen. I diskussionsdelen följer en sammanfattning och återkoppling tillbaka till syfte och frågeställningar.

2 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogörs den tidigare forskningen utifrån vetenskapliga artiklar och rapporter som har en koppling till studien. Detta avsnitt inleds med forskning kring köttkonsumtion som sedan följs av perspektiv på konsumtion av flygresor.

2.1 Köttkonsumtion

Ett flertal studier har bedrivits kring köttkonsumtion. Dessa studier visar vilka sorters kött som individer konsumerar, i vilka mängder och även de risker och fördelar som påträffas i anknytning till kött. Verbeke, Perez-Cuteto, De barcellos, Krystallis & Grunert (2009, s.284-285) har genomfört en studie kring individers och allmänhetens attityder gentemot kött och fläsk. Verbeke m.fl. (2009) kunde urskilja att det har skett ett ökat intresse kring kött som har påverkat individers attityder och även deras livsstil. Den slutsats Verbeke m.fl. (2009, s.291) kommer fram till är att allmänheten har ett relativt högt förtroende för nötkött och är därmed inte medvetna om de potentiella negativa effekter kött har på hälsan. Deltagarna trodde att en måttlig konsumtion av nötkött är nyttigt och utgör som en del av en god matvana. Enligt rekommendationer från Livsmedelsverket (2013, s.13-17) och World Cancer Research Fund, innefattar 500 gram kött i veckan som en måttlig konsumtion. Denna rekommendation är fastlagt för att inte människor ska drabbas av ogynnsamma hälsotillstånd, så som olika typer av cancer. Vidare är detta som McAfee, McSorley, Cuskelly, Moss, Wallace & Bonham redogör för i sin studie kring de risker och fördelar som konsumtion av kött medför.

McAfee m.fl. (2009) granskar i sin studie den tidigare forskningen som har bedrivits angående de fördelar och risker som rör köttkonsumtion. Den tidigare forskningen redovisar ett samband mellan rött kött och hjärt-och kärlsjukdomar samt tjocktarmscancer. McAfee m.fl. (2009, s.2) klargör att de näringsämnen som kött innehåller, har påverkat till att kött anses som en viktig proteinkälla av allmänheten. Denna positiva uppfattning kan redovisas utifrån hur olika länders köttintag ser ut. År 2009 låg Indiens köttkonsumtion på 4 kg per person, Sverige och Brasilien låg på mellan 81-85kg per person och USA låg på hela 118kg per person (Jordbruksverket, 2013, s. 11-12). En potentiell orsak till den positiva uppfattningen kring kött är de nya dieter och influenser som anammats från andra länder, hävdar Jordbruksverket (2013, s.1-3, 14). Påverkan från dieter har på senare år fått genomslag hos allmänheten, som exempelvis protein-och fettrika dieter som LCHF (Low Carb High fat).

Denna positiva uppfattning har börjat att förändrats sedan rapporter om köttkonsumtion har publicerats. Allmänheten blir upplyst och varnad för potentiella risker i form av hjärtsjukdomar och tjocktarmscancer. Epidemiologiska studier som har anknyt till köttkonsumtion med sjukdomar, menar att riskerna ligger i fetthalten, fettsyrasammansättning och i en för hög tillagningsgrad. Det är dessa risker som ansvarar för utvecklande av hjärt-och kärlsjukdomar samt tjocktarmscancer, redogör McAfee m.fl. (2009, s.6-7).

Utöver de hälsorisker som har berörts angående kött, så medför vår köttkonsumtion en mycket negativ klimat-och miljöpåverkan. Den privata matkonsumtionen står för drygt 25 % av det samlade koldioxidutsläppet. Nötkött är det kött som avger störst klimatpåverkan, ett kilo kött från ett nötkreatur avger tio gånger mer växthusgaser än ett kilo kycklingkött (Naturvårdsverket, 2008, s.56). När de beräknar utsläpp av växthusgaser i form av kväve-och

metanutsläpp tar man i beräkning den odling och djurhållning som ingår i matproduktionen. Metan frigörs från idisslande boskaps magar och detta påverkar klimatet mer än de fossila bränslen som används för transport av köttet, undantag är transport med flyg (Jordbruksverket, 2013, s.24).

I Naturvårdsverkets (2011, s.30-33) undersökning som genomfördes 2009 uppgav 16 % av deltagarna att de hade minskat sin köttkonsumtion och 36 % uppgav att det var villiga till att dra ner på sin köttvolym. Undersökningen tar vidare reda på kring de åtgärder som ska kunna motverka klimatförändringar och individernas acceptans kring detta. Individerna uppvisar en potentiell beteendeförändring i form av att de kan ändra sina konsumtionsvanor till en mer klimatsmart riktning. Individerna visar sitt stöd gentemot införande av ekonomiska styrmedel samt brukande av skatteinstrument för att belöna de som köper klimatsmarta varor och tjänster (Naturvårdsverket, 2011, s.33).

McAfee m.fl. (2009,s.7) tar upp potentiella orsaker till varför kött fortfarande utgör en sådan central del i kosten för konsumenter. Faktorer som rikedom, produktionsvolym och socioekonomisk animalieproduktion föreslås som orsaker till den höga köttkonsumtionen. Jordbruksverket (2013, s.11-12) tar upp religion och kultur som faktorer som kan påverka vilka köttslag som konsumenterna äter. Inom judendom och islam är det förbjudet att äta fläsk. Inom dessa religioner är det mer förekommande att äta kyckling, får och lamm. Kristendomen har inte några religiösa hinder beträffande kött, vilket medför att svenskar konsumerar nötkött, fläsk och kyckling i större mängder.

2.2 Flygresor

Det område inom den privata konsumtionen som genererar stora koldioxidutsläpp utöver köttkonsumtion, är konsumtion av flygresor. I en studie genomförd av Åkerman (2005, s.111-112) beskrivs de åtgärder och förebyggande man måste ställa om flygresor till, för att nå en hållbar flygtransport till år 2050. En stabilisering av koldioxidhalten på 450 delar per miljon i atmosfären, skulle kunna utgöra en hållbar nivå, enligt Åkerman (2005).

De växthusgaser som släpps ut i form av H₂O och NO_x bidrar till kemiska processer i atmosfären vilket medför metanförändringar och uppkomsten av kondensstrimmor, redogör Åkerman (2005 s.113). Likaså cirrusmoln som förorsakas av flygtrafiken bidrar till strålningsdrivning, vilket bidrar till förändringar i atmosfären. Denna strålningsdrivning påverkas enbart inte av mängden av utsläpp, utan också vart och när utsläppen inträffar. Vilket betyder att omständigheter som höjd, latitud, temperatur och säsong är avgörande för att motverka dessa utsläpp. Åkerman (2005) anser att en potentiell åtgärd som skulle kunna minska koldioxidutsläppen är genom att sänka marschhöjden med ca 20-25 %. Om denna insats blev beprövad och kombinerad med en försämrad ekonomisk tillväxt ihop med en förändrad livsstil, så skulle de satta målnivåerna nås, hävdar Åkerman (2005, s.113-115).

En annan potentiell åtgärd som Åkerman (2005, s.115-118) föreslår är att konstruera flygplan som flyger i lägre hastigheter. Ett annat alternativ är att byta ut fossilt bränsle mot förnybart bränsle. Förnybart bränsle i form av syntetisk fotogen som kommer från biomassa eller vätgas som kommer från endera biomassan eller förnybar el. Dock menar IPCC (Intergovernmental

Panel On Climate Change) att utveckling och genomslag av nya teknik är tidskrävande och att byta ut de nuvarande flygplansmodellerna skulle ta mellan 45-65 år. Av den orsaken att det är den tid som gäller, från att flygplan börjar utvecklas till att planet tas ur bruk (Naturvårdsverket, 2015, s.38). Den slutsats Åkerman (2005, s.125) kommer fram till är att om det skulle ske en förfining av de nuvarande konventionella turbofläktar, kommer detta inte vara tillräckligt för att nå de målnivåer som är satta. Trots att en bränsleminskning på 40 % kan uppnås, behövs det även andra tekniska utvecklingar och åtgärder. Därmed behöver man se över och ändra individens flygbeteende, om inte utvecklingen kan komma med innovationer i tid.

Hares, Dickinson & Wilkes (2010) har genomfört en studie där de undersöker flygbeteende hos turister. En viktig faktor som har uppmärksammats på senare år som ger bidrag till klimatförändringar genom växthusgas, är turismen. Enligt studier är det transporter som bidrar till detta, där flygresor är den dominerande orsaken till de massiva koldioxidutsläppen. Enligt beräkningar som har gjorts kommer koldioxidutsläpp från flygresor att stiga med över 15 % fram till år 2050. De eventuella medel som har föreslagits för att få minskad effekt av flygresor är att inkludera tekniska, marknadsmässiga och beteendeförändringar. Med det största fokuset på beteendeförändring, som skulle kunna leda till en markant minskning av koldioxidutsläpp som härstammar från turismen (Hares, Dickinson & Wilkes, 2010, s.466-467). Hares m.fl. (2010, s.466-467) har genomfört en kvalitativ studie på allmänheten i Storbritannien som reser. Deras urval bestod av studenter, familjer, yrkesverksamma och pensionärer. Syftet med studien var att undersöka turisternas medvetenhet kring de effekter som deras resor har på klimatet. Det har varit begränsad med forskning kring turisternas medvetenhet kring klimatförändringar och flygresor (Hares m.fl. 2010, s.467). Det resultat som Hares m.fl. (2010, s.469-471) redogör är att det förekommer skillnader och likheter mellan grupperna. Yrkesverksamma, pensionärer och studenter visade sig vara frekventa resenärer eftersom att de reste utrikes fler än en gång per år. Den fjärde gruppen som bestod av familjer, var den grupp som reste mindre frekvent.

Hares m.fl. (2010, s.468) undersökte deltagarnas medvetenhet kring de klimatförändringar som uppstår till följd av deras flygresor. Det framkom förvirring mellan klimatförändringar och hål i ozonskiktet hos deltagarna. De var inte övertygade om att den globala uppvärmningen är orsakade av människan eller inte.

”A lot of controversy at the moment..whether or not global warming is actually caused by human activity or whether there´s a counter argument it´s actually caused by solar flares and things like that..there seems to be a lot of completely opposing view”
Man, yrkesverksam (s.468).

Deltagarna fick nämna de viktigaste faktorerna som påverkade deras planering av utomeuropeisk resa. Dessa faktorer var pris/kostnad, minimal restid, verksamhet, väder och familj och vänner. I samtliga fyra grupper påvisades det om att pris/kostnad och minimerad restid var de viktigaste faktorerna (Hares m.fl. 2010, s.468).

Ett förslag som skulle begränsa koldioxidutsläppen är att begränsa individens resande, men detta skulle även begränsa individens frihet. Detta förslag bemöttes med motvilja hos individerna (Hares m.fl. 2010).

“Whatever happened to freedom of the individual, and freedom of choice, and all the things that we’re supposed to hold dear” Man, pensionär (s.470).

Hares m.fl. (2010, s.471-472) förklarar individernas motvilja att ge upp sin frihet med hänsyn till att flygande har blivit en del av individens livsstil. Trots att en del av dessa individer är medvetna om klimatförändringarna, är de inte villiga att offra sin livsstil. Därför tar de till en mängd olika förnekelsemekanismer för att kunna försvara sina flygresor. Som avslutande ord i studien tillägger deltagarna att ansvaret om klimatförändringarna ligger hos regeringen, företag med mera och inte hos allmänheten (Hares m.fl. 2010,s.471-472).

Åkerman (2012) har genomfört en studie kring de klimatförändringar som uppstår till följd av svenskars resande. Syftet med studien är att försöka uppskatta den volym av de internationella resor som den svenska befolkningen genomför. När man beräknar utsläpp av växthusgaser måste utsläppen räknas in under ett 100-årsperspektiv, hävdar Åkerman (2012, s.90-91). Detta är den vanligaste metoden idag inom IPCC (Intergovernmental Panel On Climate Change). De internationella resorna under 2006 stod för 22,5 % av det totala resandet som den svenska befolkningen gör. Detta är en ökning sedan 1994, då de internationella resorna låg på 16,6 %. Det totala flygandet med inrikes och utrikes inräknat, ökade från 20,3 miljarder personkilometer till 34 miljarder personkilometer år 2006 (Åkerman, 2012 s.91). För att undvika interkontinentala resor som till exempel USA, ges det som förslag att individerna ska resa mer sällan och när de väl reser ska de stanna längre på sin destination. Förslag ges att genomföra arbetsresor eller arbetsmöten virtuellt, vilket skulle minska klimatpåverkan och även skära ner företags kostnader. En åtgärd som skulle kunna skynda på detta menar Åkerman (2012, s.91-92) är att avveckla de internationella luftfartens befrielse från koldioxidskatter, energiskatter med mera. I enighet med Åkerman (2012) har Naturvårdsverket (2015s, s.42-43) tagit upp detta i sin rapport om Hållbara Konsumtionsmönster. Att den mest effektiva lösningen vore att införa en global koldioxidskatt på flygbränsle. Genom att använda sig av ekonomiska styrmedel måste företag konkurrera genom att minska användningen av fossilt bränsle och motiveras till att utveckla bränslesnålare flygplan. Hos konsumenter skulle ett liknande styrmedel innebära kortare flygavstånd, en övergång till andra transportmedel och att vistelselängden på resmålet förlängs.

Utöver de vetenskapliga studier som redogjorts inom detta område och utöver de statliga verken, är även miljöorganisationer djupt engagerade kring koldioxidutsläpp. Världsnaturfonden (2014, s.12-13) definierar ett lands ekologiska fotavtryck av de varor och tjänster som invånarna i landet använder sig av. Fotavtrycket innefattar den produktiva yta som människan tar i anspråk för att bedriva odling, bebyggelse, fiske eller skogsbruk. Ett dominerande ekologiskt fotavtryck på grund av människan har varit koldioxid från fossila bränslen. 1961 utgjorde koldioxid 36 % av det totala fotavtrycket, en trend som växer och som år 2010 utgjorde 53 % av det totala fotavtrycket. De 25 länder som har högst fotavtryck

per capita är höginkomstländer, det visar sig även vara koldioxid som avger störst fotavtryck i dessa länder. Eftersom att de rika länderna har råd att konsumera mycket blir därför fotavtrycken störst i höginkomstländer (Världsnaturfonden, 2014 s.10-11).

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

De studier beträffande köttkonsumtion som har redovisats under detta avsnitt är väsentliga för denna studie. För att få en förståelse över individens höga konsumtion av kött, måste den tidigare forskningen redogöra de potentiella orsaker som ligger bakom detta. Den positiva uppfattningen som individen har för kött, bygger på dess näringsrika innehåll i form av protein och mineraler. Dieter såsom LCHF påverkar ytterligare individens köttkonsumtion, genom att denna diet förespråkar hög andel fett och protein och mindre andel kolhydrater.

Religion och kultur anses även som faktorer som påverkar vilket köttslag individen konsumerar. Detta är angeläget att nämna eftersom att rött kött medför hälsorisker och har större påverkan på miljön, än vad vitt kött har. Detta på grund av att betande boskap frigör mer växthusgaser och de kräver mer resurser i form av vatten och foder i sin uppfödning.

Individen är inte insatt kring de risker som kött medför på hälsan eller den miljöbelastning som köttproduktion förorsakar. De risker som individens hälsa utsätts för är olika former av sjukdomar och cancer. De risker som köttproduktion har på miljön är i form av de ökade utsläpp av växthusgaser, som påverkar jordens medeltemperatur och därmed klimatet. Kopplingen mellan dessa är att genom att informera och upplysa individen om de negativa hälsoeffekter som hög konsumtion av kött kan medföra, kan på sikt leda till lägre konsumtion av kött. En lägre konsumtion av kött medför mindre utsläpp av växthusgaser som annars ger upphov till klimatförändringar. Därmed är miljörisk och hälsorisk sammankopplade och kan därmed påverka och gynna varandra.

Det andra syftet med denna studie är att få en förståelse över individens konsumtionsbeteende gällande flygresor. För att kunna få en grundläggande förståelse har studier kring individens flygvanor redogjorts. Detta för att påvisa individernas medvetenhet kring de miljöeffekter som uppstår på grund av deras flygresor. Till följd av detta har en studie presenterat sikte mot hållbar flygtrafik. I den studien redogör de för statistik kring den mängd växthusgasutsläpp som produceras, prognoser kring ökning av flygresor i framtiden samt vilka åtgärder som föreslås för att förebygga och förbättra flygtrafiken. Som förslag ger de att resenärerna kan vistas längre på sina resdestinationer, hellre flyga mer sällan men under längre tid än att resa oftare och stanna kortare. Forskarna redogör även de faktorer som påverkar individen till att välja flyg som det främsta transportmedel. Detta är av ytterst vikt för att kunna få en överblick över hur allvarligt och väsentligt det är att ställa till hållbar flygtrafik. Både utifrån individens flygbeteende men även inom flygindustrin, för att kunna möjliggöra tekniska utvecklingar.

Ytterligare har Världsnaturfonden redogjort för det ekologiska fotavtrycket, som beräknas av individens konsumtion. Detta för att förstå innebörden av de konsekvenser som uppstår och för att se sambandet mellan ekologiskt fotavtryck och ett lands tillväxt. Vilket innebär att en radikal omställning skulle behöva påbörjas allra främst i dessa höginkomstländer.

3 Teoretisk referensram

3.1 Konsumtionsliv

Sociologen Zygmunt Bauman har i sin bok Konsumtionsliv, formulerat en teori kring individens konsumtion. Utifrån sin teori förklarar Bauman djupgående om individens beteende utifrån konsumtionssamhällets påtryckningar och manipulerande knep, som påverkar individen till att konsumera. Att konsumera har blivit något vi gör dagligen, en rutin som inte kräver planering eller eftertanke (Bauman, 2008, s.33).

Bauman (2008, s.13-15) berör Marx teori om produktionssamhället, men hävdar att det har skett en övergång från produktionssamhället till ett konsumtionssamhälle. Det tidigare fokus som har legat på produktion, har förflyttats till konsumtion. Detta har medfört att individen har blivit en konsumerande varelse snarare än en producerande varelse.

Bauman särskiljer på konsumtion och konsumism. Konsumtion uppträder som ett tillstånd hos individen, medan konsumism är ett karaktärsdrag hos samhället. Karaktärsdraget för konsumism får samhället genom den individuella förmågan att behöva, begära och längta vilket sedan övergår till konsumism som konsekvens, förklarar Bauman (2008, s.36-37). Bauman (2008, s.37) ställer frågorna; Vad behöver vi? Vad begär vi? och Vad längtar vi efter? Det verkar vara väsentligt för vårt välbefinnande att tillägna sig och äga varor som tryggar eller lovar välbefinnande och aktning, vilket konsumism som egenskap utlovar till ägaren. Konsumism anses vara ett socialt arrangemang, som innebär att man omvandlar vardagliga och permanenta mänskliga behov som leder till att bli en viktig drivkraft i samhället (Bauman, 2008, s.36).

I konsumtionssamhället ska tillfredsställelsen vara kort och individen ska omedelbart använda produkterna och sedan ersätta de föremål som inte längre tillfredsställer en (Bauman, 2008, s.38-39).

Ett säregt värde för konsumtionssamhälle är det värdet som är över alla andra och uppmanas, är ett lyckligt liv. Konsumtionssamhället kan vara det enda samhälle i historien som lovar lycka i jordelivet. Lycka som innefattar ett ögonblick i form av de varor vi konsumerar, hävdar Bauman (2008, s.54). Konsumtionssamhället grönskar när de lyckas med att göra sina medlemmar icke tillfredsställda, med andra ord olyckliga. Konsumtionssamhället utgör överskottets och slöseriets ekonomi vilket definierar konsumismen till en bedrägeris ekonomi. Den utnyttjar irrationaliteten hos konsumenterna för att väcka konsumistiska känslor, långt bort från den förnuftiga ståndpunkten (Bauman, 2008, s. 56-57).

Bauman (2008, s.62) hävdar att konsumtionssamhället ”interpellar” sina medlemmar vilket innebär att konsumtionssamhället tilltalar, hälsar, frågar och stör sina medlemmar. Detta med avsikt för att medlemmarna ska lyssna och lyda. Konsumtionssamhället är ett samhälle som både gynnar och uppmuntrar samt förstärker valet till en konsumistisk livsstil. Redan i barnuppfostran hos konsumenterna återfinns konsumtionssamhället och stannar sedan kvar i resten av deras liv.

Daniel Thomas Cook har summerat denna trend i Konsumtionsliv (Bauman, 2008)

”Striderna som förs kring barnens konsumtionskultur är inget annat än strider om individens natur och individualitetens omfattning i en miljö där kommerser hela tiden ökar sin räckvidd. Barns relation till de material, medier, bilder och betydelser som uppstår i, hänvisar till och är ouppslösligt förenade med kommersens värld, spelar en central roll när människorna och deras moraliska ståndpunkter formas i dagens samhälle”(s.64-65).

För att erlagga en förståelse kring individens konsumtionsbeteende kring sin konsumtion av kött och flygresor, utgör Bauman en väsentlig del i denna studie. Bauman förklarar djupgående kring konsumtionssamhälle, hur det styr individerna och hur individerna i form av konsumenter blir påverkade. Individerna skapar ett konsumtionsbeteende som inte alltid är rationell eller reflexiv och därmed har individernas konsumerande ingen plats för eftertankar. Eftertankar i form av att individer kan reflektera över sin påverkan på miljön, när de konsumerar. Som Bauman hänvisat så påverkas individerna redan i tidig ålder av konsumtionssamhället, vilket kan utgöra en del av svaret till att förstå individens konsumtionsbeteende.

3.2 Risksamhället

Ulrich Becks (1998) teori om risksamhället, bygger på den modernisering som samhället är på väg mot. Det moderniserade samhället står inför risker som Beck (1998) bland annat benämner som genteknik, radioaktivt avfall samt spridning av kemikalier. Beck nämner att dagens risker inte är lika förnimbara och iögonfallande som de varit under tidigare epoker. De risker som förekommer idag har antagit kemiska och fysiska former, vilket han exemplifierar med gifter i våra livsmedel eller kärnvapenhot (Beck, 1998, s.32). Dessa risker och hot skiljer sig radikalt från tidigare epoker eftersom att den hotar till att ge globala effekter på människa, djur och växter. Detta är vad Beck kallar moderniseringsrisker och dessa är beroende av kunskap. Genom att tolka och forska kring dessa risker, som sedan leder till vetenskapliga och ovetenskapliga kunskap. Så kan således kunskapen förändras, förminska, förstöras eller överdriva och bagatelliseras (Beck, 1998, s.33).

Det som är skadligt för människans hälsa och som förstör naturen uppfattas sällan av de mänskliga sinnen. För att kunna avgöra skaderisken måste de bedömas av kvalificerade experter. De risker som Beck betonar är radioaktivitet och giftiga ämnen i livsmedel, som människan varken kan se eller känna. De hot som dessa risker utgör kommer inte bli verklighet under de drabbades livstid, utan de kommer utvecklas och upptäckas för de kommande generationerna, menar Beck (1998, s.39). För att dessa risker ska tas som hot behöver vetenskapen undersöka dessa, bilda teorier, experimentera och mäta dessa. Dessa hot, moderniseringsrisker tillhör inte en specifik geografisk plats, utan den är global, universell samt oberäknlig och oförutsägbar (Beck, 1998, s.40).

Var och en av dessa risker har konsekvenser som människan ännu inte kan förutse, men när dessa risker blir verklighet kommer de omfatta en sådan förstörelse att de åtgärder som är satta, kommer vara oförmögna till att stoppa detta (Beck, 1998, s. 48). Till grund av dessa, finns det hypoteser och prognoser för dessa framtida hot, som ska fungera som förebyggande åtgärder. Beck understryker att det centrala kring medvetenhet om riskerna, är inte samtids problem utan framtids. I risksamhället har det förflutna ingen makt över samtiden, utan de handlingar som utförs idag är för att förhindra, mildra och vidta åtgärder för det som kommer mot morgondagen (Beck, 1998, s.48).

För att detta ska genomföras, förutses det att riskerna är samhällsliga erkända. Beck (1998, s. 49) menar att till en början undviker man risker, för att detta har ännu inte bevisats. Har människan inte sett eller önskat dem, existerar de inte och existerar de inte kunde man heller inte förhindra dem. Teorin om risksamhälle blev högaktuell under Tjernobylnkatastrofen. I dagens samhälle är den fortfarande aktuell i form av de klimatförändringar som uppstår ur individens konsumtion av kött och flygresor. Enorma mängder av växthusgas förändrar klimatet till den grad människan ännu inte kan förutse, eftersom att denna radikala ökning av växthusgasutsläpp aldrig har inträffat tidigare. Återigen är det individen som ansvarar för skapelse av hot och risker. I den tidigare forskningen redogjordes även de potentiella riskerna med kött. Den höga konsumtionen av kött är ett hälsoproblem och ett hot hos mänskligheten, som kan leda till olika former av cancer och hjärt-och-kärlsjukdomar.

3.3 Modernitet och självidentitet

Teorin om modernitet och självidentitet av Anthony Giddens, kretsar kring den globalisering som äger rum. Begreppet självidentitet menar Giddens (1999, s.276) att det är individens reflexiva tolkning av sig själv, mot bakgrunden av individens självbiografi. En reflexiv medvetenhet, vilket är självidentiteten när individen är medveten om sitt självmedvetande. Självidentitet är något som rutinemässigt skapas och bevaras genom reflexiva handlingar som individen genomför (Giddens, 1999, s.67). I bildandet av självidentitet skapar individerna sociala påverkningar, vilket medför globala konsekvenser, oavsett den lokala specifika handlingskontexten (Giddens, 1999, s.10). Bildandet av självet leder in på moderniteten.

Med moderniteten menar Giddens (1999, s.24) att det är en posttraditionell ordning, där frågor som individen ställer sig kan vara hur de ska leva, vad de ska äta etc. som ska besvaras genom dagliga beslut. Individen är inte det vi är, utan det som gör oss till individ, skapande av självet som formar en utvecklingsbana från det förflutna till framtiden. Vilket medför att självets reflexivitet är fortlöpande och allomfattande (Giddens, 1999, s.95). Moderniteten är en posttraditionell ordning driven av tid och rum tillsammans med urbäddningsmekanismer, som exempel expertsystem och symboliska tecken. Det sociala livet med den genomgripande reflexiviteten anser Giddens (1999, s.30) vara en huvudfaktor bakom de samtida institutionernas dynamik.

Giddens (1999, s.32,44) hävdar att globalisering kan förstås som ett uttryck för de grundläggande aspekter som sker av tidsrummens uttjänjning. Denna uttjänjning av tidsrummet som skapas av moderniteten innebär att "självet" och "samhället" blir ömsesidigt förenade på en global nivå. Genom globalisering kan närvaro och frånvaro genomsyra varandra och leda till att sociala händelser och relationer som sker på distans, kan bindas ihop med de lokala kontexterna. De konsekvenser som blir till följd av globalisering i form av urbäddningsmekanismer, är att ingen kan hoppa av de förändringar som moderniteten skapar. Giddens (1999, s.32) exemplifierar med de globala risker som kärnvapenkris och miljökatastrofer.

Giddens (1999, s.40) hävdar att det finns förväntningar om att den sociala och den naturliga miljön ska underställas en rationell styrning, men så har inte skett. Att acceptera risker som risker, som har påtvingats av moderniteten. Giddens (1999, s.40) refererar i detta avseende till Beck och hans beteckning av moderniteten som ett "risksamhälle". Att det moderna sociala livet inte bara skapar nya typer av hot som mänskligheten måste möta och hantera. Utan att människan måste ta i beräkning att genom att leva i ett risksamhälle, så kommer det medföra många möjligheter. De kan vara både positiva och negativa, men som vi måste konfrontera på både individuell som global nivå.

De miljöproblem som det samtida samhället står inför kan med Giddens förklaras att det är problem som människan inte kan blunda för. Globaliseringen har sprängt tid och rumsramarna och moderniteten betecknas av både Giddens och Beck som ett risksamhälle. De risker och problem som tidigare var lokala är nu globala och individuella. Genom självidentitet och det reflexiva medvetande kan individen ställa frågor till sig själv, som kan påverka deras reflexiva handlade, som kan i sin tur påverka miljön.

4 Metod

Då syftet med denna studie har varit att erhålla förståelse för hur individer resonerar kring konsumtion av kött och flygresor i relation till de miljöaspekter och miljöhänsyn, föll valet av metod på kvalitativ intervju. Enligt Bryman (2011, s.340) är kvalitativa datainsamlingsmetoder lämpliga när forskaren vill öka förståelsen kring ett visst fenomen. Genom den kvalitativa metoden ämnar forskaren att försöka utveckla en komplex bild av det problem eller det objekt som ska studeras. Forskaren strävar efter en holism, en helhetsförståelse enligt Creswell (2006, s.73-76). Utifrån detta valdes den kvantitativa forskningsmetoden bort, eftersom att syftet med min studie inte är att mäta något utan endast att förstå med ord.

Det andra grundargumentet för att använda en kvalitativ datainsamlingsmetod för att fånga studiens syfte och frågeställningar har frambringats av tidigare forskning. Lidskog, Sandstedt och Sundqvist (1997, s.81-83) visar att mycket av den tidigare forskningen som berör konsumtionsbeteende och miljöhänsyn, främst bygger på resultat och slutsatser framställda ur kvantitativa enkätstudier. Betydligt färre studier har undersökt denna komplexitet kring konsumtion och miljö ur ett kvalitativt tillvägagångssätt.

Den tidigare forskningen kring individens konsumtionsbeteende behöver kompletteras med kvalitativa studier. Hares m.fl. (2010, s.467-468) anser att de kvantitativa metoderna inte är tillräckliga, utan de behöver kompletteras med kvalitativa studier vilket kan leda till en förbättrad förståelse för vårt samhälle.

Den forskningsdesign som har valts till denna studie är en fallstudie. Fallet med denna studie är att undersöka olika individers konsumtionsbeteende angående kött och flygresor. Bryman (2011, s.75-76) menar att det som skiljer en fallstudie åt från andra typer av forskningsdesign är att forskaren är ute efter unika drag hos det fall forskaren har valt att studera. Denna fallstudie utgår från ett induktivt synsätt. Vilket innebär att teorin utgörs av resultatet av en forskning. Att man drar generaliserbara slutsatser utifrån den datainsamlingsmetod man har använt sig av. Utifrån denna studies intervjuer och det resultat som studien får knyter detta an till de teorier denna studie har (Bauman, 2011, s.26-28).

4.1 Hermeneutik

Kvalitativa undersökningar kan tydligt kopplas till de tolkande ansatserna där hermeneutik utgör en vetenskapsteoretisk huvudinriktning. Tolkningsspektiv är det perspektiv som valet därmed föll på, eftersom den bygger på empati och förståelse, vilket är målsättningen med denna studie (Bryman, 2011, 32-35). Ytterligare ett argument för att välja den kvalitativa hermeneutiska tolkningsspektivet är den forskningsöversikt som har gjorts. Flertal studier har genomförts där merparten bygger på resultat av kvantitativa undersökningar. Få studier har undersökts genom kvalitativt forskningsmetod med hermeneutisk tolkning.

Forskaren har till uppgift att tolka och förstå respondentens upplevelser ofta överförda till text. Genom att tolka texten blir det möjligt att förstå innebörden i handlingar och resonemang, d.v.s. individens livsvärld (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud, 2007, s.249).

4.2 Urval

Urvalet består av en sammansättning av målstyrt urval och snöbollsurval. Studiens målstyrda urval kan beskrivas på följande sätt. Utifrån mina forskningsfrågor har urvalet grundat sig på att strategiskt finna personer som konsumerar kött och flygresor. Anledningen till detta var för att förstå varför individens konsumerar kött och flygresor. Avgränsningar har gjorts beträffande att få ett urval som består av individer som konsumerar kött och har erfarenhet av flygresor. Därmed är inte individer som innehar en kost som utesluter kött, representerad i denna studie. Likaså med individer som aldrig har flugit i sitt liv. Med anledning av dessa avgränsningar, är inte resultatet representativt men detta är inte heller min avsikt med studien. Ytterligare en aspekt med målstyrt urval är att urvalet består av en kvinna och fyra män, dessa respondenter är bosatta i Västerås. Genom snöbollsurvalet har forskaren kommit i kontakt med de personer som är relevanta för denna studie och även använt dem till att hitta ytterligare respondenter. Ett problem med denna typ av urval är att den inte kommer vara representativ för populationen, men så är inte heller avsikten med denna studie (Bryman, 2011, s.196, 434).

Studiens fokus ligger på att studera individerna, men också att studera konsumtionsbeteende utifrån deras ålder. Eftersom att individers konsumtionsbeteende kan variera utifrån vilket årtionde individen är född i och vilken barnuppfostran de har haft. Urvalet av generationsgrupper består av en individ ur respektive årtionde, från 40-talist till 90-talist. Dock med undantag från en 70-talist som inte är representerad på grund av svårigheter att få tag på denne. Avsikten med detta urval var inte att individerna ska representera sina generationer. Utan endast för att få en förståelse över dessa individer och den generationsgrupp som de tillhör. Eftersom att de är födda i olika moderniteter kan det finnas skillnader och likheter mellan dem.

4.3 Datainsamling och transkribering

Respondenterna intervjuades en och en, ansikte mot ansikte och till hjälp vid intervjuerna tillämpades en semistrukturerad intervjuguide. Semistrukturerade intervjuer innebär enligt Bryman (2011, s. 415) att forskaren har en lista med de teman och frågor som ska ingå. I intervjuguide konstruerades i enlighet med Brymans (2011, s. 419-424) modell. Dessa teman var bakgrund, konsumtion, pengar, miljö och framtid. Dessa teman är knutna till syfte, frågeställningar och problemformuleringen. Detta för att få så heltäckande områden kring konsumtionsbeteende. Var och en av dessa teman är relevanta för att få en helhetsförståelse över individens beteende rörande konsumtion. För att underlätta det ytterligare för respondenterna, ställdes öppna frågor med följdfrågor i deskriptiv form. Detta för att försöka framkalla spontana beskrivningar kring intervjupersonernas egen verklighet (Esaïsson, 2007, s.298-303).

För att få givande svar från respondenten ska de känna sig trygga och avslappande (Bryman, 2011, s.420-421) vilket medförde att intervjuerna tog plats i respondentens hem eller på arbetsplats/studieplats. De etiska principerna informerades för respondenterna inför intervjuerna, de återfinns under avsnittet 4.4 Etiskt ställningstagande. Intervjuerna tog mellan 30 min till 60 minuter att genomföra. Efter att datainsamlingen var genomförd, transkriberades intervjuerna. Eftersom att viktig information kan gå förlorad när man återger

från tal till text, antecknades kroppsspråk, skratt med mera, för att sedan kunna förstärka analysen av intervjupersonerna. Ytterligare att tänka på när man skriver ut intervjuerna är att de ska skrivas så precist som möjlig utifrån originalet. Detta för att inte felaktigheter ska påverka analys och resultatet i form av felformuleringar etc. (Bauman, 2011, s.429-430).

4.4 Etiskt ställningstagande

All svensk forskning som bedrivs ska inkludera etiska principer som ska beröra de personer som medverkar i studien (Bryman, 2011, s.131-132).

Informationskravet innefattar att deltagarna ska bli informerade rörande studien och de moment och teman som hör till. Deltagarna kan välja att delta eller avbryta när som helst under intervjuens gång. Ingen av de deltagare som återfinns under intervjuerna valde att avböja eller avbryta sin medverkan. De hade heller inget att invända rörande de teman och moment som skulle ingå under intervjun.

Genom samtyckeskravet ger deltagaren sitt samtycke till att delta i studien. När det är minderåriga som ska delta, krävs det godkännande från en vårdnadshavare. Eftersom ingen av deltagarna var minderårig, behövdes det inget godkännande från en vårdnadshavare.

Konfidentialitetskravet innebär att den datainsamling som sker i form av personliga uppgifter, kommer bara behandlas av forskaren. Detta för att ingen ska kunna identifiera personen och vad denne uttalar sig om under intervjun. För att ge deltagarna den trygghet de förtjänar, informerades de om att deras intervjuer kommer att vara anonyma. En av deltagarna fann detta som en lättnad, de andra hade ingen en åsikt beträffande detta.

Den sista principen är nyttjandekravet, all den information som samlas in får endast användas för det ändamål som forskningen har och ingenting annat. Deltagarna informerades om att innehållet från intervjuerna endast skulle användas till denna studie samt efter transkribering skulle intervjuerna raderas för att ytterligare säkerställa deras integritet.

4.5 Reliabilitet och Validitet

När studier utförs brukar de bedömas utifrån reliabilitet och validitet, vilket innebär att man granskar tillförlitligheten och det väsentliga i studien. Med tillförlitlighet anses det om det går att genomföra undersökningen på nytt och visa samma resultat eller om resultatet har påverkats av slumpen (Bryman, 2011, s.49). Att bedöma reliabiliteten används främst inom kvantitativa metoder av diverse orsaker, dessa kommer att nämnas under metodkritik. Med validitet innebär det om undersökningen har observerat, identifierat eller mätt det som var avseende med undersökningen (Bryman, 2011, s.351-352).

Enligt Creswell (2006, s.202-207) använder han begreppet validering inom kvalitativ forskning för att betona en process, snarare än en verifiering. För att beskriva den trovärdighet eller äkthet studien innehar.

Studiens reliabilitet bedöms inte vara tillförlitlig, av den orsaken att resultatet påverkas av de fem individer som har använts till denna studie. Dessa fem individers bakgrund och livserfarenheter kan skiljas radikalt från fem andra individer, beroende på faktorer som uppfostran, livserfarenheter, värderingar, utbildning etc.

Angående studiens validering anses denna studie ha den trovärdighet som har eftersträvat. Därför att studiens avseende är det som har undersökts och ingenting annat.

4.6 Metodkritik

Kritik som kan riktas mot fallstudie är att det resultat som man får fram inte går att generaliseras. Tidigare forskare som har använt sig av fallstudie har hänvisat att detta är inte syftet med studien (Bauman, 2011, s.78-78). Vilket är ett argument som denna studie även har. Syftet är inte att generalisera utan endast att undersöka konsumtionsbeteende hos ett antal individer genom intervjuer. För att försöka bilda en förståelse kring deras konsumtion av kött och flygresor.

Ett av de kritik som riktas mot studiens val av forskningsmetod är att den kvalitativa metoden anses vara för subjektiv, vilket kan påverka resultatet i en studie, hävdar Bauman (2011, s. 368-369). Det subjektiva bygger på forskarens osystematiska uppfattningar kring vad som anses vara viktigt eller betydelsefullt för forskningen. Likaså att forskaren kan skapa för nära och personliga förhållanden med de personer som ingår i studien, som på sätt kan påverka svaret från respondenterna (Bryman, 2011, s.368-369). Detta har tagits i hänsyn i denna studie beträffande den kontakt som förekommit med respondenterna. Inför datainsamlingen har det tydliggjorts för respondenterna att intervjuerna ska tas på största allvar för att kunna generera ärliga och pålitliga svar, som gör denna studie trovärdig. Detta med anledning för att respondenterna inte ska bli påverkade av studiens ämne som kan leda till svar som anses vara önskvärda och därmed påverka studiens validitet.

Att replikera en undersökning och även granska dess reliabilitet är en svårighet beträffande kvalitativ metod. Detta på grund av att undersökningen är ostrukturerad och återigen är beroende av forskaren. Det är forskaren som är det viktigaste redskapet vid datainsamling, eftersom att resultatet baseras på det forskaren har observerat och det den själv anser är viktigt eller intressant för studien (Bryman, 2011, s.368-369).

Detta kan riktas som kritik mot studien, eftersom att kvalitativa undersökningar har en svårighet att uppvisa reliabilitet i studien. Angående att forskaren är det viktigaste redskapet vid datainsamling är till en fördel vid dessa studier. Med kvalitativa studier kan forskaren fånga det väsentliga och ett djup, till skillnad från studier som bedrivs kvantitativt. Att fånga det subjektiva i denna studie, anses vara en kritik enligt Bryman (2011), men i denna studie ses detta som en fördel. Att vara det viktigaste redskapet i denna studie, bidrar till ett engagemang som påverkar studien bara positivt. Ett engagemang som resulterar i en studie som visar hög validitet, genom att forskaren endast har undersökt det som studien hade som avseende att undersöka.

5 Analys och resultat

I detta avsnitt kommer intervjuerna att analyseras och sammanställas till ett resultat och analyseras utifrån teori. Avsnittet har delats upp i fyra teman, bakgrund, konsumtion, miljö och framtid. Intervjupersonerna kommer att vara anonyma men de kommer att få fingerade namn utifrån tillsammans med det årtionde de är födda, eftersom att detta är en väsentlig utgångspunkt i en av forskningsfrågorna. En minipresentation av varje individ redogörs, detta för att underlätta för läsaren att hålla reda på hos vem de olika citaten tillhör.

Carl är född 1945 och innan han pensionerade sig arbetade han som sjöman och flygmaskinist. Jimmy är född 1950 och arbetar som miljöarbetare men ska inom snar framtid gå i pension. Rebecka är född 1964 och är utbildad till undersköterska, hon jobbar på ett äldreboende. Jakob är född 1988 och Liam är född 1994, de studerar båda på högskola.

5.1 Bakgrund

För att kunna få en förståelse över individens konsumtion av kött och flygresor, behöver forskaren ta reda på om det finns någon bakomliggande orsak som kan ha påverkat individens konsumtionsbeteende. I detta tema har intresset legat på att utforska barndomen och den uppfostran individerna har haft. Nedan redogör tre respondenter hur deras barnuppfostran var. Rebecka som är 60-talist medger att det är hennes barndom som har påverkat hennes matvanor. En faktor som har påverkat Rebeckas matvanor är att hon är muslim och enligt Islam får de inte äta griskött, vilket har påverkat Rebecka till att inte konsumera denna sort av kött.

”Ja, jag är född i Irak. Vi hade bra land då, du vet vårt land, det är ju oljeländ. Och vi fick allt man behövde, man behövde inte betala el eller för mat. Man fick kött, olja ja allt. Man hade ett kort som man kunde visa i en affär, då kryssade dem, då fick du så mycket kött, ris ja allt” / Rebecka 60-talist

”Det grundar sig i barnuppfostran, vi har ätit mycket ris och grönsaker samt kyckling, det åt jag mycket när jag var liten. Jag är muslim så jag äter inte griskött” / Rebecka 60-talist

Flera av respondenterna hänvisade till sin uppväxt angående sitt konsumtionsbeteende, som de medvetet och omedvetet förstod var anledningen till deras konsumtion. Om individen som barn har blivit fostrad till att ha vissa matvanor, är det svårt att komma ifrån detta. Dels beror det på påverkan av föräldrarna men dels förklarar Bauman (2008, s.62-65) att det är konsumtionssamhället som ligger bakom. Genom att de fostrar och disciplinerar sina medlemmar sedan barndom och resten av deras liv. Några av respondenterna var medvetna om att deras konsumtionsbeteende kommer från barndomen, medan andra inte kunde förklara vad som har påverkat deras konsumtionsbeteende.

Liam som är 90-talist svarar på hur han har påverkats av sin familj från barndomen till hur han konsumerar livsmedel idag.

”Mamma och pappa har försökt handla mycket ekologiskt och närproducerat, de har försökt föra vidare det till mig också. Dels har det också varit att farfar var en gammal

bonde, eller hans föräldrar var bönder, så han har växt upp med det här. Att producera allting själv, slakta köttet själva, så detta har han fört vidare till min pappa och han till mig” /Liam 90-talist

Jimmy som är född på 50-talet hade föräldrar som var födda på mitten av 1920-talet. Från sina föräldrar lärde sig Jimmy att vara sparsam och försiktig med pengar, något som han anser att de yngre generationerna inte är, han använder sina barn som exempel. Här uppvisar Jimmy att det finns en skillnad mellan generationerna och deras konsumtionsbeteende. Han uppvisar en likhet mellan sina föräldrar och han själv, men att det förekommer en skillnad mellan han och hans barn gällande konsumtionsbeteende.

”Dem var ju försiktiga. Det var den generationen, den som var före oss. Dem var ju födda 1925, så det fick man ju lära sig. Dem är försiktiga dem, mer än mina barn som är runt 30-40 år. Där rinner pengarna som vatten nästan. Men så har det blivit, det är konsumtionssamhälle idag, vi har hellre tryggheten och sparar” /Jimmy 50-talist

5.2 Konsumtion av kött

Konsumtionstemat delas här upp i två delar, en beträffande konsumtion för kött och en för flygresor. Nedan besvarar respondenterna på frågan till hur deras matvanor ser ut.

Rebecka utvecklar sitt svar angående sin konsumtion av kött. Som tidigare redogjordes under temat bakgrund, vilket visar att hennes köttkonsumtion har blivit påverkad av hennes uppväxt. Nedan nämner hon ännu en faktor som har påverkat hennes konsumtion av kött.

”Vi äter inte så mycket kött, jag har själv gikt, och det är inte bra för min hälsa att äta kött, rött kött över huvud taget. Vi kör mest fisk och kyckling. Det är läkaren som har sagt det, för att det är någon sorts reumatism. När jag äter rött kött får jag ont i mina leder också. Men min man gillar det inte heller, han har slutat äta rött kött” /Rebecka 60-talist

Rebecka undviker att äta rött kött för hennes hälsa, något som hennes läkare har ordinerat henne men hon konsumerar vitt kött och fisk. Liam har blivit påverkad av sitt intresse till näringslära och kost att äta köttprodukter. Detta har dock förändrats i samband med Liams utbildning, som har medfört att han har insett att han inte behöver äta den mängd protein han tidigare förmodat. Han väljer även att dra ner på sin köttkonsumtion av miljöhänsyn och väljer mer omsorgsfullt när han köper kött.

”Jag försöker äta nyttigt, att använda den kunskap jag har inom näringslära och kost och så, för att må bra. Det är mycket ris, grönsaker på sistone. Även mycket köttprodukter. Men jag ska försöka dra ner på det, och köpa mer bönor och sådant istället. Dels beror på att det är utbildningen. Jag har även lärt mig att jag inte behöver så mycket protein som jag tidigare har lärt mig. Att kunna dra ner på köttkonsumtionen är även bättre för miljön, samt satsa mer på kvalitet. Att köpa svenskt, som inte bidrar till att inte lägga pengar på dåliga charkvaror som danskt till exempel, men många dåliga ämnen i” /Liam 90-talist

Carl som är 40-talist väljer att inte äta val eftersom att han anser att val smakar dåligt. Han skulle möjligtvis kunna äta val igen, om det skulle vara bättre tillagat. Det skiljer sig mellan generationernas matvanor, de yngre generationerna är mer medvetna om sin kost, vilket beror på både uppfostran och utbildning. De äldre generationerna växte upp under en tid då kunskap inom kost inte var viktigt och utvecklad som den är i nutid. Medan de yngre generationerna har vuxit upp med kunskap kring matens innehåll och även medias påtryckningar kring dieter, sjukdomar och hälsoeffekter på grund av vissa matvanor. Dessa deltagares beteende ligger i den uppfostran de har fått, både från föräldrar men också från konsumtionsmiljön och genom media. Som Bauman (2008, s.62-65) hävdar blir de fostrade och påverkade sedan barndom, vilket har påverkat deras konsumtionsbeteende gentemot kött och dess fördelar och risker.

”Nej. Det har jag väl aldrig gjort egentligen. Jag vet dock vad jag inte vill äta mer, det är valkött och det är för att det inte smakar bra. Skulle man tillaga val och det smakar gott, då skulle jag kanske äta det igen”/Carl 40-talist

5.3 Konsumtion av flygresor

Respondenterna fick beskriva sina konsumtionsvanor utifrån sin semestervanor. Alla respondenter har semestrat med flyg men använder sig även av andra transportmedel. Rebecka resonerar som så att det är längden på semestern som avgör vilket transportmedel de ska använda sig av. När de åkte bil i Europa hade de en månad på sig, men om de bara ska vistas en vecka i Egypten så skulle de inte hinna ha en semester. En viktig faktor för att Rebecka väljer att använda sig av flyg, är smidigheten och att den är mest tidseffektiv. Jakob som är 80-talist reser också med flyg, av den anledningen för att kunna åka och surfa. Jakob anser att det är det lättaste sättet att ta sig någonstans.

”Vi reser mycket, minst 2 gånger om inte 3 gånger om året. Reser gör vi en gång på våren och en gång på hösten regelbundet. Sen en gång kryssningsresa på 3 dagar. Jag har min syster som vi åker regelbundet till varje år, det är till Egypten. Och sen, i juli månad var vi i Grekland. Vi flyger mest, men kryssning för sig. Vi har åkt bil till hela Europa, det var jätteroligt, vi hade en hel månad på oss, men annars mest flyg” / Rebecka 60-talist

På frågan varför hon använder flyget och hur viktigt det är för henne svarar hon följande:

”Ja men det är ju lättare, man är ju framme snabbare. Jag kan inte åka till Egypten med bil eller buss. Man har inte den tiden, jag hade bara en veckas semester, då hinner man inte. Det är viktigt med flyg, men nu tänkte jag och min man om vi skulle köpa husbil, så kunde man resa lite mer. Men viktigt, jag tycker det är viktigt för mig. Flyget går mycket lättare, man är framme snabbare och resan går ju fortare” / Rebecka 60-talist

Den dominerande orsaken till att Jakob, Carl och Rebecka använder sig av flyg, beror främst på att det är smidigast och för att det är det lättaste sättet att ta sig från en plats till en annan. Ingen av respondenterna har nämnt en annan faktor utöver dessa som anses vara betydelsefulla till att de väljer flyget. Jakob beskriver att flyg öppnar upp möjligheter, en

slags frihet som innebär att personen inte blir bunden till ett ställe. Som tidigare nämnt kan deltagarnas konsumtion av flygresor bero på samma anledning som deras intag av köttkonsumtion. Vilket innebär att orsaken är barnuppfostran. Men eftersom att flygresor inte blev vanligt förrän på 50-talet fram till 70-talet, så hade inte generationerna som levde då upplevt globaliseringen i den form som de senare generationerna har (Beck, 1999, s.126-127).

Jimmy har använt sig av flyg till mesta dels inom sitt arbete, eftersom att han hade ett eget företag innebar detta mycket resande. Men idag anser han inte flyg som något högprioriterat. Detta utgör en faktor till Jimmys konsumtionsbeteende gällande flyg, hans arbete krävde att han skulle ta sig runt om i världen och till de destinationer han reste till var inget annat transportmedel aktuellt.

”Jag hade ju eget företag så vi flög mycket då, jag flög till Wien, USA flera gånger, Italien och sådana här resor. Mycket genom jobbet. Så jag har nog flugit sådär 25-30 gånger. Flyg är ju inte viktigt nu längre det är inget högprioriterat”/Jimmy 50-talist

Enligt Giddens (1999) präglas samtiden i hög grad av globalisering, som inte alls återfanns i den utsträckning den gör i samtiden. Vilket kan ha påverkat de senare generationers individer till att bli uppmärksam om de möjligheter som de har idag. Jakob är ett bra exempel på detta, eftersom att han reser iväg av ett enda skäl och det är för att surfa. Utifrån Jakobs citat är detta en bekräftelse på Giddens (1999, s. 32-44) teori, att globalisering har uttänjt tid och rum.

”Jag reser väl iväg 2 gånger på år. Från en vecka till månad, för att surfa. Senast var jag och min syster på ett surf läger på kanarieöarna, en vecka. Vi använder oss av flyg. Det är ju lättaste sätter att ta sig någonstans. Jag gillar inte att bli bunden på ett ställe. Jag vill ha det lätt att ta mig någonstans. Det ger oss en sådan frihet, att snabbt ta sig någonstans, utan att planera, som kommunalt och sådant” /Jakob 80-talist

5.4 Miljö

Till följd av individens konsumtion av kött och flygresor uppstår det höga utsläpp av växthusgaser. Detta tema undersöker individens miljömedvetenhet och miljöhänsyn i samband med deras konsumtion.

Carl har tidigare arbetat i Brasilien med att hugga ner regnskog. På den tiden som Carl arbetade där hade människan ingen aning om vilka konsekvenser detta medförde på miljön. I form av förstörelse av ekosystem och utrotande av djur. När Carl återvände dit på semester, insåg han vilken dålig inverkan människan har på miljö, något som han inte har reflekterat över tidigare. På frågan om individerna är medvetna om de klimatförändringar som uppstår, var alla respondenterna medvetna om dem, somliga var mer pålästa än andra.

”Att hugga ner regnskog i Brasilien är inte heller bra. Det har jag faktiskt varit med och sett när de skövlade genom jobbet. Man regerade inte så mycket på det då. Jag har varit på semester dit ner efter. Det är helt kalhugget, det finns inte skog kvar på vissa ställen. Det är förjävligt av oss.”/Carl 40-talist

”Inte i siffror, men man blir ju påmind varje dag, i tidskrift, tidningar, tv och sådär. Det är kring ozonlagret, att det blir sämre och sämre. Att det påverkar djur och natur, titta

på isbjörnarna, de kan inte fånga sälar längre. Flygresor som påverkar, avverkning av skogen, just det från Amazonas, det är synd om djuren, men det är mycket annat som gör, när skogen inte finns så” /Jimmy 50-talist

Både Jimmy och Liam visar kunnighet inom klimatförändringar genom koldioxidutsläpp som påverkar ozonlagret. De har båda fått kännedom om detta från media. Liam framför även att det vore bra om man som person var mer insatt kring detta för att kunna förbättra sig själv. Jakob är likaså insatt kring utsläppen som ockuperar mycket av hans tankar. Han medger att detta är en del av orsaken till varför han har valt att studera. Så att han kan vara med och försöka få bort människan som han anser förgör och konsumerar för mycket. Detta kan innebära att respondenterna i enighet med Giddens (1999, s.40) förstår att vi inte längre kan blunda för dessa miljöproblem. En konsekvens av globaliseringen är att miljöproblemen håller sig inte längre inom rum och tid. De tidigare lokala problemen är globala och individuella. Detta globala problem kan innebära att individens reflexiva medvetande kan få individen att ställa frågor till sig själv. Därmed utöva reflexiva handlingar som kan komma att förändra deras konsumtionsbeteende.

”Medveten är jag, men kan inte säga exakt. Jag vet på ungefär att man bryter ner ozonlagret, genom koldioxidutsläpp och allt det. Men det är bara sådant man har hört. Jag har inte satt mig in i det, hur det påverkar. Det är sådant man hör på nyheterna och i tidningen. Det kanske hade varit bra om man satte sig in i det, och läsa på hur man själv ska förbättra” / Liam 90-talist

”Ja absolut, mycket om hur skogar förstörs i allt för snabb takt. Alla utsläpp såklart, det är det jag tänker på mest. Det är lite av den anledningen att jag pluggat till detta, för att kunna få bort människan att förgöra så mycket som möjligt. Att den ska bli självgående, få bort människan som konsumerar mer och mer” /Jakob 80-talist

Beträffande frågan vad respondenterna skulle göra om andra individer skulle ändra sitt konsumtionsbeteende till förmån för miljön. Alla deltagare var beredda att förändra sina egna konsumtionsbeteende om andra gjorde det. Det blir en kedjeeffekt som skulle kunna innebära gynnsamma resultat för miljön Detta tyder återigen på att individen använder sitt reflexiva medvetande, enligt Giddens (1999, s.24,95) De börjar ifrågasätta om andra individer gör det, de blir medvetna om sin självidentitet, som skapas genom deras reflexiva handlingar som de genomför (Giddens, 1999, s.276).

”Jag skulle bli glad, men ja, jag hänger med bara. Jag blir glad, jag kan resa kortare resor istället. Jag bryr mig inte om att åka långt. Jag skulle kunna offra flyg för miljön, jag skulle kunna åka buss. Istället för 2 gånger om året kan jag resa en gång, med båt eller bil. Man ska tänka på miljön, man ska bry sig om jorden” /Rebecka 60-talist

”Ja, jag kanske skulle blivit påverkad att göra det, kommer det någon regel om att något inte är bra, då slutar man nog. Jag tycker det är rätt så sunt för miljöns skull, vi tänker allmänt. Det har blivit succesivt, framförallt sista 15 åren, man gör som man blir tillsagd” /Jimmy 50-talist

Det kan dock vara enklare att säga det än att genomföra det som har sagts. Det beror på vad det är för åtgärder som individen är tvungen att vidta. Det finns uppenbarligen gränser för vad respondenterna skulle vara villiga att offra i sitt konsumtionsbeteende till förmån för miljön. Liam anser att det finns områden som är viktigare än andra när det kommer till miljöhänsyn utifrån sitt konsumtionsbeteende. Eftersom att fiske är ett intresse som han har vuxit upp med, så skulle han uppfatta det som att en del av hans barndom skulle tas ifrån honom. Hos Liam återfinns det en gräns för vad han skulle vara villig att offra ur sitt konsumtionsbeteende. Men som Liam också antyder finns det andra områden inom människans konsumtion som är mer akuta av förändring än specifikt fiske som ett intresse.

”Det beror på vad det är, om det är något beteende som jag tycker är onödigt, som det här med kött till exempel. Då skulle jag kunna stå för att hjälpa andra, hjälpa kanske är fel ord. Men se till att andra får upp den tanken också. Fiska eller hur man tänker, det har jag växt upp med. Fiska och jaga, om någon skulle säga att vi måste dra ner på sånt att det påverkar miljön, så skulle jag inte riktigt hålla med om att det är det stället man ska börja och dra ner på. Eftersom det är något som har följt med mig sedan barndomen. Det finns mycket annat man kan dra ner på. Det har blivit, en stark koppling till barndomen. Så att ta bort det skulle nog ta bort en del av min barndom kanske” Liam 90-talist

5.5 Framtid

Sveriges regering har satt upp miljömål som skall ha uppnåtts till 2020 samt eftersträva en hållbar flygtrafik till 2050. Därmed ställdes frågan till deltagarna hur de tror att framtiden kommer förefalla sig om fem respektive trettio år.

”Om det fortsätter såhär, många kommer bli sjuka. Klimatet kommer ändra sig, det märker jag. I 20-22 år som jag har bott här, klimatändring i Sverige, 1993-94 var det väldigt kallt och fint. Nu ser man att vintern har ändrat, sommaren har ändrat, fast det sker i andra länder också.. Om 5 år, händer det inte mycket men om 30-40 år, kommer det hända mycket. Man hör ju att ozonet har fått stora hål, så det kan hända att den blir förstört och det blir mycket ändring på jorden. Katastrofer kommer hända, på grund av utsläppen ”/ Rebecka 60-talist

Rebecka tar främst upp framtidsscenario beträffande klimatet, hur det redan har förändrats och hur hon tror att det kommer att förändras ytterligare i framtiden. Under sina levnadsår i Sverige har Rebecka redan märkt skillnad på årstiderna, därmed tror hon att om trettio år kommer det att hända mycket. Jakob tror inte på ett lika drastiskt framtidsscenario som Rebecka, men han delar uppfattningen om att framtiden är på väg åt fel håll. Beck (1999, s.48) nämner att framtidens risker inte går att förutses, men att spekulationer kan göras. Vilket dessa deltagare har gjort och detta stärker Becks teori. Beck (1998, s.49) betonar även att riskerna måste vara samhällseliga erkända för att de ska börjas förhindras eller vidtas åtgärder för dessa och vad de kan innebära för framtiden. Vilket klimatförändringar har nu blivit. De har blivit erkända av både samhället och av individerna.

”Om 5 år kommer det vara ganska så opåverkat tror jag, om 30 år, så tror jag att det kommer synas lite skillnad. Men om det skulle fortsätta som det gör nu så tror jag att det kommer se ganska så dystert ut. Att länder som är utvecklingsländer vill bli industriländer, som vill leva som vi, vi som varit industriländer förut har gjort. Det märker jag jättemycket österut, de får en mycket bättre standard och de tar sig lika mycket frihet som vi. Om de ska leva på samma sätt som vi, så kommer det bli extremt mycket konsumtion och utsläpp. De har rätt att leva som vi,. Men, det är ändå vi som kanske inte har haft rätt till att leva så bra som vi gjort”/Jakob 80-talist

På frågan vad deltagarna skulle vilja förmedla till de personer som lever idag och de kommande generationerna:

”Att försöka hålla ner konsumtion på gifter och likande. Det är väl det, att man försöker leva så riktigt som möjligt, för att minska utsläppen som möjligt,. Mer eldrivna fordon osv” / Carl 40-talist

Carl fick utveckla sitt svar angående gifter, varpå det visade sig att Carl har under sina arton år som maskinist kommit i kontakt med förgiftningar som påverkat hans kropp. Han är ett levande bevis på hur förgiftningar kan skada människokroppen. Carl stärker därmed Becks (1999) teori om att samtidens risker kommer utvisa sig i framtida generationer. Vilket har skett i fallet med Carl. I Carls fall handlar det om gifter, en moderniseringsrisk som har antagit fysisk form (Beck, 1999, s.32,48)

”Det är en skada på lilla hjärnan, det är lösningsmedel och bly som första hand har gjort att den har krympt. Och det har satt sig på balansen, koordinationen och talet, därför sitter jag här. Det är via jobbet, som maskinist. Jag har varit på båt i 18 år, så det sätter sina spår” / Carl 40-talist

6 Slutsatser och diskussion

Studiens avsikt var att bilda en förståelse över individens konsumtionsbeteende angående kött och flygresor. Vidare också undersöka individens medvetenhet kring klimatförändringar och hur de förhåller sig till dessa. Studiens resultat visar att utifrån teori och analys att individens konsumtionsbeteende kan förstås främst genom deras barndom men likväl av andra faktorer. Som exempelvis har respondenterna erhållit ny kunskap genom sina levnadsår, som har påverkat deras konsumtionsbeteende eller deras medvetenhet kring klimatförändringar. I likhet med Baumans (2011) teori om att individen blir påverkad och uppfostrad sedan barnsben av konsumtionssamhället. Resultatet visade att inte alla respondenter var medvetna själva om bakgrunden till deras konsumtionsbeteende, medan några hänvisade till sin barndom som orsak. Andra faktorer utöver barndom, är den påtagliga effekten av globaliseringen som inte längre begränsas av tid och rum. Vilket möjliggör för individen att resa i den utsträckning som de gör (Giddens, 1999, s.32-34).

Studiens resultat har medfört en djupare förståelse och empati över individens konsumtionsbeteende. En förståelse med hjälp av Bauman kring konsumtionssamhällets uppbyggnad och inverkan på individen har erhållits. Ytterligare som framkom från denna studie var den kunskap som återfanns kring klimatförändringar. Vissa respondenter visade grundlig kunskap medan andra uttryckte sig om att vilja bli mer påläst kring ämnet samt att utbilda sig för att förebygga de konsekvenser som vi står inför. Något som kom som en förvåning är att en av respondenterna insåg den skada som människan har orsakat på Brasiliens regnskog. Tidigare hade denna person arbetat med att avverka skogen under 60-talet, men när denne hade återvänt dit på semester insåg han vilken effekt detta har haft på bland annat ekosystemet. Individen blev medveten om sin självidentitet, utifrån den reflexiva tolkningen av dennes självbiografi (Giddens, 1999, s.67).

6.1 Vilka faktorer påverkar individens konsumtionsbeteende angående kött och flygresor?

Andra faktor som uppvisats utöver barnuppfostran, är kost och näringskunskaper, arbete och även religion. En av respondenterna hade tidigare konsumerat kött i stora mängder i tron om att hans kropp behövde all den näring och protein som kött medgav. Han var lärd inom kost och näringslära, men sedan han börja studera och utbilda sig har hans tidigare kunskap bytts ut. Den nya kunskapen som han har mottagit börjar nu ändra hans konsumtionsbeteende.

En av respondenternas konsumtionsbeteende hade utgångspunkt i sitt arbete, där han använde sig av flyg väldigt frekvent inom sitt företag. Detta konsumtionsbeteende har nu ändrats, eftersom att respondenten uppger att flygresor inte längre är något som prioriteras högt.

Religion påverkar deltagarens typ av kött eftersom att inom olika religioner får personen inte konsumera vissa typer av kött, som Jordbruksverket (2013, s.11-12) tidigare har nämt. En respondent har slutat med rött kött på grund av rekommendationer från läkare, men konsumerar fortfarande vitt kött och fisk. Vilket medför att denna respondent tidigare har ätit rött kött men är nu medveten om de risker detta innebär. Vilket betyder att denna respondents uppfattning har förändrats sedan läkaren informerade henne om de risker rött kött medför. Vilket McAfee m.fl. (2009, s.6-7) redogör i sin studie. Ytterligare en faktor som kan ligga

bakom individens köttkonsumtion, men som de själva inte har reflekterat kring, är Sveriges välfärd. Kött är förknippad med välfärd, enligt Jordbruksverket (2013, s.1) som enligt undersökningar visar ett samband på den ökade konsumtionen av kött och ett land stigande inkomst.

Likt de anledningar som Hares m.fl. (2010, s.468) nämner som faktorer till att använda sig av flyg, tar även denna studies respondenter upp. I enighet med Hares m.fl. (2010) anses flygets smidighet och en minimerad restid som viktiga faktorer, som överväger deras beslut till att flyga. Denna studies respondenter gav endast dessa som orsaker till att välja flyg, varken resmål eller kostnad nämndes som orsaker, som i Hares m.fl. (2010) studie.

6.2 Likheter och skillnader mellan generationerna

Den mest påtagliga likheten mellan generationerna var att de samtliga ansåg att smidigheten var en given faktor som fick dem att överväga att välja flyg som transportmedel. Däremot urskiljde det inte mycket mellan de olika generationerna och hur pass frekventa flygresenärer de var. Detta kan skilja sig beroende på deras ekonomiska situation, deras intressen eller helt enkelt bara skillnader mellan ålder.

En likhet med Verbeke m.fl. (2009, s.291) studie är att majoriteten av studiens respondenter inte hade en uppfattning om köttets risker. I denna studie beror främst konsumtionsbeteende på uppfostran, därmed kunde en skillnad urskiljas mellan de olika generationerna. De äldre var inte lika medvetna om sin kost som de yngre generationerna, med undantag för en respondent som var medveten om köttets hälsorisker genom sin läkare.

Samtliga respondenter är medvetna om klimatförändringarna med delar också en negativ uppfattning om framtiden kring detta. Trots att de delar en negativ uppfattning om framtiden, så har individerna erkänt klimatförändringarna som samhällseliga risker, vilket är ett första steg till att bemöta klimatförändringar (Beck, 1999, s.49). Vilket har medfört att de är öppna för att förändra sina egna konsumtionsbeteenden för att ta ansvar och hänsyn till miljö. Alla respondenter delar en negativ framtidsuppfattning, trots de åldersskillnader som förekommer mellan dem. Detta kan bero på att de äldre generationerna genom sina levnadsår blivit mer miljömedvetna. Medan de yngre generationerna har vuxit upp i den tidsålder som redan varit medveten om miljön och klimatförändringar till följd av de tidigare årtiondes snedsteg. Som Beck hävdar (1998, s.48) att det inte är samtidens problem utan framtidens. De yngre generationerna växte upp i en annan modernitet, en modernitet som reflekterar över de framtida handlingar som kan påverka de kommande generationerna och som blivit påverkade av de föregående moderniteterna.

6.3 Individens medvetenhet kring klimatförändringar

Det resultat som Hares m.fl. (2010) erhöll angående individernas medvetenhet av klimatförändringar, skiljer sig mot med denna studies deltagares uppfattningar om klimatförändringar.

I Hares m.fl. (2010, s.468) studie är deltagarna skeptiska till om klimatförändringarna verkligen är orsakade av mänsklig aktivitet. Medan i denna studie, ifrågasätter inte deltagarna detta, utan de har accepterat att växthusgasutsläpp är konsekvensen av deras konsumtion. De

var även villiga att ändra sitt konsumtionsbeteende om andra individer gjorde det. Något som får stöd i Naturvårdsverket (2011, s.33) undersökning. En av denna studies respondenter uttrycker sin önskan kring miljölagstiftningar, vilket skulle kunna vara de olika former av styrmedel som staten gett förslag på att införa.

Även om individerna var beredda att ändra sitt konsumtionsbeteende till förmån för miljön, så förekommer det gränser för hur långt de kan gå. En respondent ansåg att det finns vissa problemområden som bör åtgärdas före andra, i hans exempel var det en barndom präglad av fiske. Om fiske skulle behövas förbjudas eller liknande åtgärder, skulle han finna svårigheter att ändra sitt beteende. Liknande resultat visades hos en annan respondent, som uttryckte sig att flyget gav han frihet. Hares m.fl. (2010, s.471-472) förklarar detta utifrån att specifikt flygande har blivit en frihet för individen och att ge upp den skulle innebära att individen offrade en del av sig. Trots att respondenterna är medvetna om klimatförändringarna och är villiga att ändra sitt konsumtionsbeteende, så har de gränser. Hur självisk har individen råd att vara, när denne är medveten om de risker som framtiden står inför.

En respondents medvetenhet om klimatförändringar växte fram i vuxen ålder. Efter att ha själv varit med och huggit ner Brasiliens regnskog i yngre ålder. Insåg denne respondent när han återvände till Brasilien på semester, vad människan har åstadkommit för skada på miljön. I detta fall behövde denna individ se med sina egna ögon vad människan är kapabel till att göra. Likt detta fall, kan individen bli påverkad till att ändra sitt konsumtionsbeteende eller bli mer medveten om klimatförändringar, om individen får se vad denne är med och bidrar till. De klimatförändringar som individen redan har orsakat, märker inte alla länder av i världen såväl som utvecklingsländerna gör. De utsätts för extrem torka som kostar tusentals människoliv, något som de rika höginkomstländerna har svårt att inse eftersom att detta inte sker hos dem. Det är inte hos dessa länder som koldioxid avger störst ekologiskt fotavtryck (Världsnaturfonden, 2014 s.10-11).

6.4 Avslutande ord och förslag till vidare forskning

För att minska köttkonsumtionen hos individen så finns det tre huvudvägar som staten kan använda på sina medborgare, för att få dessa att ändra sitt konsumtionsbeteende. Dessa är informations- och utbildningsinsatser, administrativa styrmedel och ekonomiska styrmedel. Som exempel på informationsinsats är att välja produkter med miljömärkning. Genom att medborgarna går utbildningar kan det bidra till att styrmedel får en acceptans hos dem (Jordbruksverket, 2013, s.48). Administrativa styrmedel kan vara effektiva men kan dock uppfattas som tvång och kan därmed tas emot negativt av medborgarna. Ekonomiska styrmedel kan vara i form av införande av skatter eller avgifter som bidrar till att medborgare ändrar sitt beteende. Miljöskatter och utsläppsrätter är exempel på detta (Jordbruksverket, 2013, s.48).

Nötkött är det kött som bidrar med mest utsläpp, om man skulle ersätta nötkött med gris- och kycklingkött skulle utsläppen minska med nära en tredjedel. Som förslag att minska sitt fotavtryck angående kött, föreslår Världsnaturfonden (2014, s.8-9) att individen ska äta mer vegetariskt mat. Detta krävs inte bara i engagemang från individens sida, utan att till exempel kommuner inför en vegetarisk dag i veckan i skolan. Det svenska samhället är uppbyggt på att

olika former av kött ska ingå i svensk husmanskost. Därmed är vegetariska måltider en början till att förändra den otidsenliga svenska husmanskosten. Ytterligare åtgärder är att upphöra med all reklam och annonser när livsmedelsbutiker prispressar på sitt kött. Desto lägre priser, desto mer kommer svenskar att köpa kött på grund av att vi är höginkomstland och har råd att konsumera stora mängder kött.

Åtgärder kring flygresor så anses utsläppsrätter och klimatkompensering som en bra väg att börja med. Ytterligare åtgärder är att utsätta flyg för konkurrens med andra transportmedel, såsom utbyggnad av höghastighetståg i Sverige. Ett annat alternativ är att förbättra de transportmedel som redan återfinns, så som kollektivtrafik och tåg. Att göra dessa transportmedel mer attraktiva i form av att eftersträva de faktorer som får individer till att välja flyg framför tåg.

Att genomföra denna studie har varit både lärorikt och givande. Det finns många områden inom konsumtion som är värda att diskuteras och studeras kring utifrån olika perspektiv. Dock föll valet specifikt på konsumtion av kött och flygresor, av anledningar i form av att rapporter kommer oavbrutet kring dessa områden och för att det är ett högst aktuellt ämne som måste diskuteras i samhället. För att återigen referera till Beck (1998) så handlar det inte om att ta itu med samtidens risker, utan framtidens, vilket innebär att vårt miljöengagemang och medvetenhet måste starta nu. Styrkor med denna uppsats är att studiens resultat delvis återfinns i den tidigare forskningen. Ytterligare är att denna studie begränsade sig till konsumtion av kött och flygresor och inte behandlade individens konsumtionsbeteende som helhet, som var den ursprungliga avsikten för denna studie. Studiens brister kan ses utifrån det som redan presenterats i metodkritik. Att denna typ av studier inte kan generaliseras och vara representativa. Vilket har medfört en svaghet och en begränsning.

För vidare forskning kan man studera individens konsumtionsbeteende och konsumtionssamhället i sin helhet. Vad är orsakerna till att individen är beroende av att konsumera och hur ska man förstå och finna lösningen på detta. Vad kan konsekvenserna bli om individens konsumtion inte stagnerar? Studier som behöver bedrivas både genom kvalitativa och kvantitativa metoder.

8 Litteraturförteckning

Tryckta källor

Bauman, Z (2008) Konsumtionsliv. Göteborg: Daidalos

Beck, U (1998) Risksamhället. På väg mot en annan modernitet. Göteborg: Daidalos

Bryman, A. (2011) Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber

Creswell, John W. (2007) *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches* 2. ed.: Thousand Oaks : SAGE.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Giddens, A. (1999) *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos

Lidskog, R. Sandstedt, E & Sundqvist G. (1997). *Samhälle, risk och miljö*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapliga artiklar

Hares, A. Dickinson, J & Wilkes, K (2010) Climate change and the air travel decisions of UK tourists. *Journal of transport geography*, Vol 18. 466-473
DOI:10.1016/j.jtrangeo.2009.06.018

McAfee, A, J. McSorley, E, M. Cuskelly, G, J. Moss, B, W. Wallace, J, M.W. Bonham, M, P & Fearon, A, M. (2009) Red meat consumption: An overview of the risks and benefits. *Meat science*, Vol 84. 1-13
DOI:10.1016/j.meatsci.2009.08.029

Verbeke, W. Pérez –Cueto, F. De Barcellos, M. Krystallis, A & Grunert, K, G. (2009) European citizen and consumer attitudes and preferences regarding beef and pork. *Meat science*, Vol 84. 284-292
DOI:10.1016/j.meatsci.2009.05.001

Åkerman, J. (2005) Sustainable air transport – on track in 2050. *Science direct*, Vol 10. 111-126
DOI:10.1016/j.trd.2004.11.001

Åkerman, J. (2012) Climate impact of international travel by Swedish residents. *Journal of transport geography*, Vol 25. 87-93
DOI:10.1016/j.jtrangeo.2012.07.011

Elektroniska källor

Cancerfonden (2014) Hämtad 2015-05-13

Jordbruksverket (2013) Hållbar köttkonsumtion. Vad är det? Hur når vi dit?

Hämtad 2015-04-18

<http://www.jordbruksverket.se/download/18.5df17f1c13c13e5bc4f800039403/1370040390993/En+h%C3%A5llbar+k%C3%B6ttkonsumtion.pdf>

Jordbruksverket (2013) Köttkonsumtion i siffror - Utveckling och orsaker.

Hämtad 2015-04-18

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra13_2.pdf

Livsmedelsverket (2015) Hämtad 2015-05-12

Livsmedelsverket (2013) Hur liten kan livsmedelskonsumtionens klimatpåverkan vara år 2050? Hämtad 2015-04-18

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_ovrigt/ovr296_1.pdf

Miljömål (2013) Hämtad 2015-05-11

<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/>

Naturvårdsverket. (2008) Konsumtionens klimatpåverkan. Hämtad 2015-03-18

<https://www.naturvardsverket.se/Nerladdningssida/?fileType=pdf&pid=3503&downloadUrl=/Documents/publikationer/978-91-620-5903-3.pdf>

Naturvårdsverket. (2011) Köttkonsumtionens klimatpåverkan – drivkrafter och styrmedel.

Hämtad 2015-03-18

<http://www.naturvardsverket.se/Nerladdningssida/?fileType=pdf&downloadUrl=/Documents/publikationer6400/978-91-620-6456-3.pdf>

Naturvårdsverket. (2015) Hållbara konsumtionsmönster, analyser av maten, flyget och den totala konsumtionens miljöpåverkan idag och 2050. Hämtad 2015-03-01

<http://www.naturvardsverket.se/Nerladdningssida/?fileType=pdf&downloadUrl=/Documents/publikationer6400/978-91-620-6653-6.pdf>

Världsnaturfonden (2014) Ekologiska fotavtryck – påverkan på planeten. Hämtad 2015-05-13

http://www.wwf.se/source.php/1476873/Ekologiska_fotavtryck_LR.pdf

Världsnaturfonden. (2014) Living Planet report 2014. Hämtad 2015-05-07

<http://www.wwf.se/source.php/1579928/Living-Planet-Report-2014-WWF-svensk-sammanfattning.pdf>

Världsnaturfonden. (2015) Hämtad 2015-05-13

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/klimat/vad-r-klimatfrndringarna/1124260-vad-r-klimatfrndringarna>

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/klimat/mnsklig-pverkan/1124268-mnsklig-pverkan-klimat>

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

Kan du berätta vad du har för intressen?

Kan du berätta om din barnuppfostran?

Konsumtion

Vad innebär det att handla för dig?

Hur uppstår ett behov eller en begäran hos dig?

Kan du beskriva dina konsumtionsvanor?

Kan du beskriva vad du gjorde på din senaste semester/ledighet?

Vad använder du för transportmedel under din semester/ledighet?

Hur kommer det sig att du använder det transportmedlet specifikt?

Hur viktigt är det för dig att kunna använda dessa transportmedel?

Skulle du kunna klara dig utan detta transportmedel i vardagen?

Har du någonsin övervägt miljöhänsyn i dina beslut?

När var det senast du köpte livsmedel?

Kan du beskriva hur ditt inköp av livsmedel ser ut?

Kan du beskriva dina matvanor?

Hur kommer det sig att dina matvanor ser ut som de gör?

Vilka aspekter väger in när du gör dina val av livsmedel?

Pengar

Kan du beskriva din inställning till pengar?

Har du någonsin tagit på kredit/lån för kunna konsumera? Hur kommer detta sig?

Miljö

Vad har du för värderingar beträffande miljön?

Är du medveten om de klimatförändringar som uppstår till följd av människans konsumtion?

Har du någonsin velat ändra ditt konsumtionsbeteende för att ta hänsyn till miljön?

Om andra individer skulle ändra sitt beteende till förmån för miljön, vad skulle du göra?

Hos vem anser du att ansvaret ligger, för att värna om miljön?

Framtiden

Hur tror du att framtiden kommer se ut om 5 respektive 30 år?

Har du någon/några tankar över vad du skulle vilja efterlämna till de kommande generationerna gällande miljön?